

Протидіємо булінгу разом!

Серед ідей сучасного державного будівництва в Україні є ідея побудови держави на засадах взаємоповаги та толерантного ставлення один до одного як найкращої форми співіснування. Успішне вирішення цього завдання залежить від багатьох факторів, серед яких, вважаємо, активне впровадження програм відповідного напрямку, насамперед, серед дітей та підлітків, з метою попередження, профілактики і протидії їх агресивній поведінці.

Проблему насильства та булінгу в освітньому середовищі наразі розробляють такі українські вчені як Ю.Б. Савельєв, М. Дмитренко, О. Лавриненко, В. Панок, В. Синьов та інші. Заслужують уваги публікації О. Барліт, А. Барліт, А. Король. За останні 20 років поняття булінгу отримало статус міжнародного соціально-психологічного і педагогічного терміну.

Узагальнення поглядів науковців на явище булінгу виявило його наступні характерні риси: довготривала та систематична агресія, яка може приймати багато форм: неодноразові як фізичні, так і словесні напади, соціальні або вербальні, особливо з боку тих, хто має вищий статус тощо.

Як зазначає О. Корміло, прояви булінгу, як правило, відбуваються в позаурочний час, у неконтрольованих місцях, наприклад, на перервах або в обідню перерву, а також у момент, коли учні переходять на новий урок з одного кабінету до іншого, тим самим стаючи вразливими для нападу внаслідок неконтрольованості ситуації з боку дорослих [2, с. 180].

Слід враховувати те, що, найчастіше, діти не розказують про випадки булінгу щодо них нікому з дорослих, поглиблюючи цим свій депресивний настрій та зупиняючи соціалізацію, що призводить до відсторонення, високого рівня тривожності, появи почуття меншовартості та зневіри у власні сили.

У своїй роботі [3, с. 71] Ю. Б. Савельєв та Т. М. Салата оприлюднили результати опитування щодо проблеми шкільного насильства, яке проводилося ними серед учнів середніх та старших класів методом анонімного анкетування. Воно показало, що жертвою шкільного насильства може бути будь-яка дитина, проте найчастіше обирають того, хто слабший чи відрізняється чимсь від інших: діти з фізичними вадами (ті, що носять окуляри, мають знижений слух, ДЦП), особливостями поведінки, особливостями зовнішності, погані соціальні навички, страх перед школою, відсутність досвіду життя в колективі (домашні діти), хвороби (енурез, порушення мови, заїкання), низьким інтелектом та труднощами в навчанні тощо.

Опитування вихованців Позашкільного навчального закладу «Центр дозвілля дітей та юнацтва Вознесенівського району» Запорізької міської ради, яке було запроваджено авторкою у грудні 2018 року, виявило схожі причини неприйняття дітей і підлітків шкільним середовищем. Найпоширенішими виявилися відсутність комунікативних навичок, неприємний зовнішній вигляд (прищі на лиці, зайва вага, дешевий пошарпаний одяг, неприємний запах від школяра через невиврану вчасно річ). З огляду на виявлене, вбачаємо, що діти не у змозі самотійно вирішити такі питання, і, таким чином, вийти з кризової ситуації. Саме тому, на наше

переконання, необхідно активніше здійснювати психолого-педагогічний супровід та спостереження за дітьми під час навчального процесу і поза ним, щоб вчасно зреагувати.

Важлива і співпраця з батьками: проведення батьківських зборів у формі тренінгових занять на тему: «Булінг ближче ніж ти вважаєш», де є можливість ознайомити з поняттями «булінг», «булер», «жертва булінгу», видами булінгу; надання рекомендації щодо подолання булінгу у будь-якому віці та запропонувати більше приділяти уваги власним дітям зробивши наголос на дружньому ставленні до оточуючих; організація обговорення у форматі круглого столу, надаючи батькам можливість вийти з ініціативою щодо попередження та подолання булінгу в учнівському колективі; створення спільних правил взаємодії сім'ї і школи у боротьбі з булінгом [4].

На наш погляд, необхідним є не обмежуватися вищезазначеними заходами, а залучити на волонтерських засадах фахівців і організувати для дітей, які за відповідними критеріями підпадають під категорію «потенційна жертва булінгу», майстер-класи з опанування навичок невимушеного спілкування з оточуючими, активізації життєвої позиції та лайфхаки стильного зовнішнього вигляду, тощо.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18 грудня 2018 № 2657-VIII // Верховна рада України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19> (дата звернення 07.03.2019).
2. Кормило О. Явище булінгу в освітньому просторі. Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Психологія». Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. Випуск тридцять п'ятий. С. 174-186
3. Савельєв Ю. Б., Салата Т. М. Виключення та насильство: чи існує булінг в українській школі? Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Наукові записки. Т. 97. К. : Аграр Медіа Груп, 2009. С. 71 - 79.
4. Черниш О.С., Мельничук В.О. Протидія шкільному насильству: дистанційний курс. ТОВ «Всеосвіта»: ЗМІ (Свідоцтво № КВ 23246-13086Р від 19.04.2018 р., що видано Міністерством юстиції України). URL: <https://vseosvita.ua/course/protydiia-shkilnomu-nasyilstvu-1.html> (дата звернення 07.03.2019).
5. «Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять» : Навч.-метод. посібник / Авт. Лора Паркер Роерден, за заг. ред. Лях Т. Л. – К. : УМСА, 2013. – 100 с.

Булінг в учнівському середовищі_АНКЕТА

Шановні ученики та учениці!

Освітній хвилею проблема морально-психологічного клімату в школі. Ми звертаємось до тебе з проханням заповнити анкету. Ця співпраця з нами є добровільна і саме тому ми переконливо просимо відповідати на питання відверто. В тих питаннях, де є варіанти відповіді, якщо ти повністю згоден/згодна з наведеними судженнями, то обведи одну цифру або декілька

1). Чи доводилось тобі бути свідком неодноразових негативних дій з боку одного чи кількох учнів щодо інших у твоєму класі?

- так, часто – 1 -так, іноді - 2 - ні, не доводилося - 3

2). А в школі, де ти навчаєшься?

- так, часто – 4 -так, іноді- 5 - ні, не доводилося – 6

3). Ти втрутився/втрутилася? - так - 6а - ні - 6б

чому_____

4). На твою думку, що саме стало підставою для образ?

- дитина з багатодітної / малозабезпеченої родини__7

- недорогий, пошарпаний одяг, який можливо має неприємний запах чи плями або дірки_ 8

- має неприємну зовнішність (прищі на обличчі, немите волосся, тощо)__9

- має національність, відмінну від українка/українець__10 яку саме?_____

- не комунікативна (замкнута, не вміє спілкуватися з однокласниками)__11

- погано вчиться__12

інше_____

5). Чи ображали коли-небудь тебе в учнівському колективі ?

- так, часто – 13 -так, але іноді - 14 - ні - 15

6). Які емоції виникали, коли тебе ображали однокласники?

7). Чи доводилось тобі хоч раз в житті відчувати соціальну ізоляцію з боку батьків?

- так -16 - ні - 17

8). А з боку вчителів? - так - 18 - ні - 19

9). Чи ображали коли-небудь тебе там, де ти мешкаєш? - так -20 - ні - 21

10). Якщо хлопець у ситуації цькування звертається по допомогу до батьків, вчителів, психолога, то його вважають:

- «слабаком/слабачкою»__22 - дії схвалюють__23

інше_____

11). Уяви собі ситуацію цькування, у якій фото дівчини з образливими підписами викладають у соціальній мережі. Чи легко їй буде звернутися за допомогою до батьків, вчителів, психолога?

- так_24 -ні_25 - інше_____

На закінчення деякі дані про себе:

12). Стать: Чоловіча _ 26 Жіноча _ 27

13) Не називаючи себе повідом, будь ласка, свою школу_____ клас _____

Дякуємо за допомогу!